

Onderzoeksproject 'relevant geschiedenisonderwijs'
Lectoraat didactiek van de maatschappijvakken/Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding
Lerarenopleiding Geschiedenis
Dick van Straaten/t.van.straaten@hva.nl

RELEVANTIEMETER GESCHIEDENIS (vragenlijst met 32 items)
RELEVANCE OF HISTORY MEASUREMENT SCALE (RHMS)

De relevantiemeter meet hoe leerlingen de relevantie van geschiedenis waarderen op de volgende terreinen:

- A Algemeen nut
- B Burgerschapsvaardigheden
- C Ontwikkelen van eigen identiteit of persoonlijkheid
- D Oriëntatie op het menselijk bestaan als een 'bestaan in de tijd'

De items bij categorie A zijn ontleend aan de Vakbelevingstest die in de jaren 1980 is ontwikkeld door het CITO; zij meten het nut van geschiedenis in algemene zin: wat je aan geschiedenis hebt nu en later, bijv. voor een beroep of opleiding. Voor het project 'relevant geschiedenisonderwijs' speelt deze algemene categorie geen rol. Toch zijn de items opgenomen omdat ze hun statistische waarde reeds hebben bewezen (betrouwbaar en factorzuiver) en goed gebruikt kunnen worden voor het valideren van de overige categorieën en items. Het gaat ons echter om de categorieën B t/m D.

Categorie B verwijst naar de burgerschapsvormende functie van onderwijs en de rol die geschiedenis daarbij kan spelen. De relevantie van geschiedenis wordt uitgedrukt in uitspraken die betrekking hebben op het begrijpen van hedendaagse maatschappelijke fenomenen en het innemen van standpunten die op feitelijke argumentatie berusten. Voorbeelden van uitspraken bij B zijn: 'door geschiedenis begrijp ik het nieuws beter' en 'door geschiedenis weet ik het verschil tussen een feit en een mening'.

Categorie C verwijst naar de identiteitsvormende functie van onderwijs en de rol van geschiedenis daarbij. Hier heeft relevantie betrekking op de relatie tussen geschiedenis en het persoonlijke leven van de leerling als een zich ontplooiend individu met eigen waarden en normen. Voorbeelden van uitspraken bij C zijn 'door geschiedenis leer ik mijzelf beter kennen', 'geschiedenis helpt mij om in te zien wat goed of slecht voor mij is'.

Categorie D tenslotte zoekt relevantie in het besef dat verleden, heden en toekomst onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en dat oriëntatie op menselijke culturen in het verleden kan helpen bij het oplossen van problemen in de hedendaagse samenleving en bij het nemen van beslissingen voor de toekomst. Voorbeelden van uitspraken bij deze relevantie categorie zijn 'door kennis van geschiedenis kun je je beter voorstellen wat er in de toekomst gaat gebeuren' en 'geschiedenis helpt ons niet om problemen van nu op te lossen'.

Scoren van de RHMS

Om tot waarden voor elke subschaal te komen moeten eerst de negatief geformuleerde items worden omgecodeerd, d.w.z.: waar een leerling een 6 heeft ingevuld, wordt dat een 1, een 5 wordt een 2, een 4 wordt een 3, een 3 wordt een 4 een 2 wordt een 5 en een 1 wordt een 6. Dat

omcoderen kun je in SPSS eventueel automatisch doen door de functie 'Recode into same variable' of 'Recode into new variable'. Vervolgens kan de gemiddelde waarde per subschaal worden uitgerekend door de omgecodeerde uitslagen van de negatieve items en de niet-omgecodeerde oorspronkelijk waarden van de positief geformuleerde items met elkaar te middelen. Het omcoderen is nodig omdat anders de negatieve items de positieve zouden 'tegenwerken', waardoor geen geldige uitslag tot stand zou komen. De negatieve items zijn in de lijst opgenomen om de betrouwbaarheid van de meting te vergroten: logischerwijs zou een leerling immers, als hij hoog scoort op de positieve items uit een subschaal, laag moeten scoren op de negatieve items uit diezelfde subschaal.

De subschalen worden in onderstaand overzicht gedefinieerd. De items uit resp. categorie A, B, C en D moeten dus telkens bij elkaar worden genomen om tot een goede uitslag te komen.

A Nut van het vak – algemeen (8 items)

Negatief

AN 01	Ik geloof dat geschiedenis maar weinig nut heeft.
AN 13	Ik denk dat je in weinig beroepen iets aan geschiedenis hebt.
AN 18	In je latere leven kun je best zonder geschiedenis.
AN 22	Buiten school heb je weinig aan wat je bij geschiedenis leert.

Positief

AP 03	Ik merk bij andere vakken dat ik wat aan geschiedenis heb.
AP 11	Bij veel dingen die je iedere dag tegenkomt heb je wat aan geschiedenis.
AP 15	Geschiedenis is van belang om later een baan te krijgen.
AP 17	Het grootste gedeelte van geschiedenis kun je later goed gebruiken.

B Burgerschapsvaardigheden (12 items)

Negatief

BN 09	Als je het nieuws wilt begrijpen, heb je weinig aan geschiedenis.
BN 25	Bij geschiedenis leer je woorden waar je weinig aan hebt.
BN 31	Ik kan geschiedenis niet echt gebruiken om te begrijpen wat er in de wereld gebeurt.
BN 14	Door geschiedenis verandert mijn mening niet.

BN 28	Ik heb weinig aan geschiedenis om ergens een mening over te vormen.
BN 21	Als ik mijn mening wil onderbouwen of toelichten, heb ik weinig aan geschiedenis.

Positief

BP 07	Door geschiedenis leer ik woorden kennen die ik ook nu nog kan gebruiken.
BP 20	Door geschiedenis snap ik het nieuws beter.
BP 23	Door geschiedenis snap ik beter wat er in de wereld gebeurt.
BP 10	Door geschiedenis krijg ik een eigen mening over dingen.
BP 16	Ik vind geschiedenis nuttig omdat het er in gesprekken vaak over gaat.
BP 19	Door geschiedenis weet ik het verschil tussen een feit en een mening.

C Vormen van je identiteit (7 items)

Negatief

CN 02	Geschiedenis heeft niets te maken met hoe ik mij gedraag.
CN 08	Door geschiedenis leer ik weinig over mijzelf.
CN 32	Geschiedenis heeft geen invloed op wat er met mij in mijn leven gebeurt.

Positief

CP 24	Geschiedenis heeft invloed op hoe ik mij gedraag.
CP 27	Door geschiedenis leer ik mijzelf beter kennen.
CP 29	Geschiedenis helpt mij om in te zien wat goed of slecht voor mij is.
CP 30	Geschiedenis heeft te maken met wat er met mij in mijn leven gebeurt.

D Mens in de tijd (5 items)

Negatief

EN 04	Als je wilt weten wat er in de toekomst gaat gebeuren, heb je weinig aan geschiedenis.
----------	--

EN 05	Geschiedenis helpt ons niet om problemen van nu op te lossen.
EN 12	Geschiedenis kun je niet gebruiken om de toekomst te voorspellen.

Positief

EP 06	Door geschiedenis zie je beter hoe de wereld er later uit kan zien.
EP 26	Door kennis van geschiedenis kun je je beter voorstellen wat er in de toekomst gaat gebeuren.